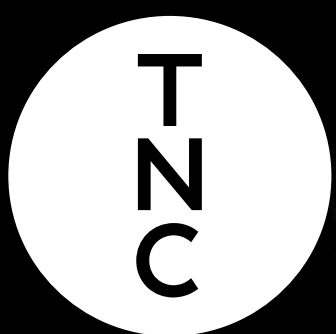

L'EMPERADRIU DEL PARALLEL

Lluïsa Cunillé

EPICENTRE
PARALLEL,
ANYS VINT

TEATRE NACIONAL
DE CATALUNYA

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

06/05/21 - 13/06/21

Teatre

+16

Sala Gran

Durada

1 h 45 min, sense entreacte

Direcció Xavier Albertí **Escenografia** Lluç Castells

Vestuari Lluç Castells, Marian García Milla **Il·luminació**

Ignasi Camprodon **So** Jordi Bonet **Caracterització**

Imma Capell **Coreografia** Roberto G. Alonso **Ajudant de**

direcció Roger Vila **Ajudanta d'escenografia** Mercè Lucchetti

Ajudanta de vestuari Irene Fernández **Amb** Chantal Aimée

(Florista / Doña Pepita / Remei Cardona), Pere Arquillué (Foc

Alsina), Alejandro Bordanove (Alady / Alejandro / Boxejador /

Home del Ilaç / Miguel Cansino), Jordi Domènech (Enric

Adams / Mestre Vilalta / Joier), Montse Esteve (Ramper /

Aurora Escuder), Roberto G. Alonso (Valle-Inclán / Sereno /

Fotògraf / Joan Pujaló), Oriol Genís (Lo Chil / Manuel Utor /

Alejandro Lerroux), Maria Hinojosa (Palmira Picard /

Desconegut), Sílvia Marsó (Clara Cisteró), Albert Mora (Josep

Santpere / Tatuador / Tramviaire / Rei del cacauet / Bernat

Vila), Mont Plans (Virtudes Padrón / La Paca), Aina Sánchez

(Mercè Serós / Una maña / Catalina), Carme Sansa (Ferrer

i Guàrdia / Ferran Pi / Teresa Claramunt) **Confecció de**

vestuari Antonia Pérez, Trinidad Rodríguez, Inés Mancheño,

Goretti **Realització casquet de plomes de Jordi Domènech**

Nina Pawlowsky **Producció** Teatre Nacional de Catalunya

Agraïments Centre de Documentació i Arxiu de la SGAE,

Teatre Lliure (cessió de vestuari María Araujo), Focus (cessió

de vestuari María Araujo), Teatre del Raval, Dimonia Tattoo!,

Punto Blanco **Equips tècnics i de gestió del TNC**

El vestuari de *L'Emperadriu del Paral·lel* és un homenatge a l'extraordinària figurinista del món del teatre María Araujo que va morir el març del 2020.

PECES MUSICALS PER ORDRE D'APARICIÓ

El papissot

Música: Arcadi R. Berdiel i Josep Maria Pla

Lletra: Juan Misterio [pseudònim de Joan Casas Vila]

L'exregidor

Música: I. Casamoz [pseudònim de Joaquín Zamacois]

Lletra: Juan Misterio [pseudònim de Joan Casas Vila]

«**Soy Miguelito... (Tango)**», de la revista *Oui-Oui*

Música: Enric Clarà

Lletra: Manuel Sugrañes

«**Java de las Rosas**», de la revista *Pocker*

Música: Enric Clarà

Lletra: Manuel Sugrañes

(Traducció al català: Albert Arribas)

Fox-trot de las Campanas

Música: Joan Viladomat i Vicenç Pastallé

«**Melodioso Fox-trot de los Xilofones**», de la revista *Eureka*

Música: Enric Clarà

Lletra: Manuel Sugrañes

(Traducció al català: Albert Arribas)

«**Jota**», de la sarsuela *El dúo de La africana*

Música: Manuel Fernández Caballero

Lletra: Miguel Echegaray

«**La Paula en té unes mitges**», de la sarsuela
La Paula té unes mitges, o, El maco dels Encants
Música: Enric Morera
Lletra: Lluís Planas de Taverne

«**La Soberana (Marcha de los Xilofones)**»,
de la revista *Eureka*
Música: Enric Clarà
(Lletra adaptada: Albert Arribas)

«**Fresquibilis-Sur-Mer**», de la revista *Not Yet*
Música: Enric Clarà
Lletra: Manuel Sugrañes

Més o menys imperceptiblement, les societats sempre viuen temps de canvis. De vegades aquests canvis es basen en matisos, fins al punt que poden passar desapercebuts a una mirada superficial. D'altres vegades, els trastorns són tan múltiples i continuats, que l'anhel o el rebuig que desperten fan aflorar tensions que poden arribar a resultar insostenibles. No sembla exagerat pronosticar que el nostre temps es defineix, compulsivament, per una voracitat de transformacions explícites, si bé no deixa de ser també cert que sovint els canvis que vivim s'enquisten en nostàlgiques mitologies que ens dificulten afrontar de manera fèrtil les veritables transformacions que estan tenint lloc sense aturador en el nostre present.

El 1930, l'any en què se situa *L'Emperadriu del Paral·lel*, palpitava a l'ambient el malestar col·lectiu posterior al gran crac de la història del món entès com a mercat global, i en bona mesura es pressentia l'imminent adveniment de la Segona República. L'obra retrata així una apocalipsi col·lectiva que, per múltiples paral·lels —ja em dispensareu l'inevitable joc de paraules— ens confronta amb el nostre present més immediat,

ens anima a fer una copa amb els nostres fantasmes col·lectius per conèixer-ne millor les il·lusions i frustracions, i ens empeny a submergir-nos en una polifonia de testimonis que malden per sobreviure tot i la cruesa que sovint els desplaça.

I és que la Lluïsa va enllestir el seu text poques setmanes abans del llarg confinament que va posar en pausa algunes de les nostres dinàmiques i en va accelerar d'altres vertiginosament, però ara que sembla que comencem a valorar els estralls del trasbals sanitari encara ens resulta més evident que, lluny de fer arqueologia nostàlgica, *L'Imperadriu* ens trasllada a la urgència d'afrontar les transformacions des d'una renovada ètica individual i col·lectiva.

(Si el món de la faràndula és protagonista de l'obra de la Lluïsa Cunillé, potser en bona part és degut al fet que els projectes compartits, com qualsevol lluita col·lectiva, sempre perden nombroses complicitats pel camí. Massa sovint, l'afany de tirar endavant —en el millor dels casos— ens porta a oblidar tants puntals que hem deixat enrere, sense la memòria dels quals som sempre una mica més orfes. Fa poc més d'un any,

la pandèmia es va endur la María Araujo, amb qui vaig tenir la sort de compartir més d'una trentena llarga de muntatges: en homenatge a aquesta extraordinària figurinista, hem volgut que el vestuari de *L'Emperadriu del Paral·lel* fes reviure, unes nits més, la seva memòria.)

Xavier Albertí

Director

**Fragment del *Pròleg* de Dolors Marín
Silvestre a *L'Emperadriu del Paral·lel*, de
Lluïsa Cunillé (Arola Editors / TNC, 2021)**

Aquesta representació teatral, obra de Lluïsa Cunillé, té la força d'evocar un món quasi desconegut per a nosaltres: el dels protagonistes populars de la Barcelona dels anys trenta del segle passat. Un món que ha quedat difuminat en la memòria popular pel trasbals de la Guerra Civil i el capgirament de la vida quotidiana que comportà l'ocupació i repressió posterior de la ciutat. Ara que han desaparegut els darrers testimonis orals d'aquesta Barcelona bulliciosa i transgressora lligada al mític Paral·lel, només podem recrear-la des dels vells papers periodístics, les cròniques dels tronats habitants dels indrets més proscrits de la ciutat industrial, o anar de la mà de la ficció, del teatre i la representació. Només en l'evocació podem viure i gaudir de la nostra pròpia història, una història robada, patrimoni de tots. Observarem uns personatges i uns ambients que avui, en la representació que ens ocupa, tenim el privilegi d'observar de primera mà gràcies a l'encert de l'autora, incansable narradora de trobades fugisseres

dels nostres avantpassats, i indagadora seriosa pel que fa a la història immediata. La seva llarga trajectòria ho demostra.

De la mà de Cunillé ens apropem avui a una Barcelona que havia estat una ciutat amb empenta, gresol d'idees i somnis, receptacle de derives professionals, artístiques i vitals molt diverses. Una ciutat farcida també de contradiccions socials, polítiques i culturals. I aquí l'autora ens mostra, com en un magnífic gabinet de curiositats del segle XVII, un reguitzell de protagonistes gairebé anònims, un grup —no sempre ben avingut— d'herois i antiherois que formaren part del creixement i de la conformació de la gran Barcelona. Tots plegats, ens refan l'ambient local dels espectacles nocturns i el seu públic entorn de la notícia cinematogràfica de la mort —i aquí sorgeixen moltes hipòtesis— d'una cupletista molt estimada.

La història transcorre en el context dels anys republicans, amb una Barcelona fecunda enriquida pels guanys de la venda de tot tipus d'andròmines als dos bàndols enfrontats durant la primera gran guerra europea. Era una Barcelona filla de

la revolució industrial dels darrers anys del segle XIX, que havia donat lloc a l'esplendorós Eixample, els arquitectes i dissenyadors del Modernisme, els poetes, literats, periodistes i artistes vinculats a la Renaixença, i tota una allau de somiadors, especuladors i negociants. Inventors catalans julivernescos i somiatruites a la recerca de la màquina meravellosa, de la còpia fraudulenta de la patent anglesa o belga, de la solució màgica per produir més i millor. Les fàbriques es multiplicaren des de finals del segle XIX fins als anys trenta. Primer aparegueren els vapors dins el que es van anomenar *les quadres*, les primeres fàbriques dins muralles. Poc més tard, s'establien d'altres vapors i les primeres indústries elèctriques que abraçaren la ciutat des de les perifèries urbanes, entre hortets, camps, pinedes vora mar i les vies del ferrocarril. El progrés avançava i el paisatge es transformava a la velocitat de la llum.

Aquesta gran ciutat en transició acollia també l'altra banda d'una mateixa moneda: el proletariat industrial desplaçat a la recerca de feina i d'unes millors condicions de vida, no només econòmiques, sinó socials i culturals, en què construir noves identi-

tats i projectar noves perspectives. Com els ocells que avancen la tempesta, homes i dones de la Catalunya agrària, i del sud de la Península, vingueren i s'apressaren a organitzar-se i associar-se, convençuts que només la unió dels desposseïts els donaria la força per canviar les seves condicions materials de vida, i al mateix temps transformar la societat. L'educació i la lectura es mostraren, per a molts d'ells i elles, com la gran palanca que aconseguiria el somiat anivellament social. La gran majoria, des de mitjans del segle de les fàbriques, s'arremolinaren entorn del pioner socialisme utòpic ja fos cabetià o fourierista propagat per l'activa Zoé de Gaumond, Narcís Monturiol, Abdó Terrades, Josep Anselm Clavé i els seus amics, una barreja d'enginyers, metges, impressors, bohemis i lletraferits. Una utopia que en pocs anys es transformà en l'Internacionalisme bakuninista dels homes i dones de *La Tramontana* (Josep Llunas, Pere Esteve, Tarrida del Marmol, Anselmo Lorenzo, Teresa Mañé, Teresa Claramunt, Ángeles López de Ayala, Belén Sárraga o Cels Gomis), i que desembocà, després de la gran repressió del 1896 en el sindicalisme

revolucionari organitzat entorn de la poderosa Confederació Nacional del Treball (CNT), després del Congrés de Sants (1918) i la gran vaga de la Canadencs amb la victòria de la jornada laboral de vuit hores. Aquest aiguabarreig d'opcions polítiques radicalitzades aconseguiren mantenir sempre, des dels inicis, un fort component feminista, ja que les dones formaren part dels exèrcits de treballadors industrials catalans i aviat intentaren organitzar els seus propis sindicats a Sabadell i Barcelona. Tots ells estaven impregnats de les idees llibertàries que, en contacte estret amb la resta dels utopistes organitzats d'arreu del món, passaren per diversos períodes, des del magnicidi, el dels petards i les bombes, la construcció d'un sindicalisme de classe, la reacció patronal, la creació dels grups d'afinitat, fins a la clandestinitat. La coneguda internacionalment com a Rosa de Foc va donar lloc a la «Ciutat de les bombes» un període extrem, tatuat a la història de la ciutat, un període que llançaria pels aires (i no només metafòricament) part de l'alta burgesia emprenedora de la ciutat, posant-la en guàrdia en contra dels elements obrers. La batalla als nostres

carrers seria acarnissada amb morts per a ambdós bàndols i la ciutat es convertiria en un gran camp de batalla ideològic, cultural, econòmic i social. Res estrany dins la història urbana de les seves grans germanes, les ciutats europees industrialitzades que generaren tensions irresolubles.

Barcelona és una ciutat on la persistència de l'anarquisme, fortament arrelat en la conformació contemporània de les seves barriades, floreix periòdicament just quan tothom el dona per mort. Encara ara, de tant en tant, els brots llibertaris —entre l'asfalt, la gentrificació i els pisos per a turistes— assalten parets, places i carrers, en pertinent desobediència. La Barcelona llibertària actual és filla d'una llarga tradició de revolta i celebració de la vida en un context urbà. Està lligada a les confrontacions entre els del Lliure i l'Únic, els ateneus vegetarians, esperantistes i nudistes, les experiències úniques de col·lectivitzacions econòmiques del 1936, la lluita desigual dels maquis urbans com Quico Sabater o Facerías, les Jornades Llibertàries del 1977 i l'okupació del cinema Princesa. Tradició revolucionària, conformació urbana i pràctiques culturals

alternatives, formen un substrat difícil de controlar, de dominar. És aquest el marc de fons de l'obra que avui es representa, ja que el bar La Tranquil·litat fou cau de reunió i conspiració de la majoria dels homes «d'idees», és a dir dels components dels grups d'acció de la CNT als darrers anys del dictador Primo de Rivera i els esperançats anys republicans a l'ombra de l'avi Macià, amb qui havien conspirat, i el retorn dels exiliats polítics. Al voltant de les tauletes de marbre es dissenyaven fragments de la utopia quotidiana, es traficava amb llibres prohibits o es cotitzava clandestinament. Constatem que també es distribuïa alguna Star o un cabasset d'artefactes pirotècnics. Tot era part de la revolució social en marxa en uns anys en què Barcelona semblava el centre del món, i en què la gran avinguda del Paral·lel acollia la més gran concentració del món de sales d'espectacle, restaurants, tavernes, sales de ball i cases de cites. Una veritable avinguda de la creativitat, de la música, el teatre, l'hipnotisme, el cabaret, la sarsuela, el circ, el mim, el cuplet, la comèdia, els malabars, les orquestres de jazz i foxtrot, les representacions de Rusiñol o la

lectura dels poemes de Verdaguer al costat de les derives urbanes de Jean Genet i els seus amics. El magnetisme i l'electricitat semblaven visibilitzar-se en plena nit, on tots els personatges obscurs sortien dels seus caus i s'aplegaven al redol de cafès, teatres i sales de joc.

Perquè la nostra autora, Lluïsa Cunillé, situa l'acció no a la Barcelona de l'Eixample o Gràcia, sinó als que es van anar configurant, cada vegada més, com els nous marges de la ciutat, quasi les perifèries urbanes, conforme la ciutat creixia cap a Collserola i s'eixamplava entre el Besòs i el Llobregat, gràcies a l'emigració dels primers trenta anys del segle passat. Cunillé ens mostra la frontera entre el Raval i les faldilles de la muntanya de Montjuïc: el Paral·lel. Un Paral·lel màgic i prohibit, on el dia i la nit es confonen i on tot, absolutament tot, és possible, com comprovem a *L'Emperadriu del Paral·lel*.

[Continua llegint aquí](#)

Publicacions Arola Editors i TNC

L'Emperadriu del Paral·lel, de Lluïsa Cunillé

En venda a les taquilles del TNC i a www.tnc.cat

Llibre a 3 €

En venda al vestíbul mentre l'espectacle estigui en cartell

Club de lectura Llegir el teatre

TNC i Biblioteques públiques de Catalunya

Activitats

Exposició El Paral·lel de <i>L'Emperadriu</i>	06/05/21 - 13/06/21 Vestíbul principal
--	---

Col·loqui	14/05/21 després de la funció
-----------	----------------------------------

Taller per a infants: Festa al Paral·lel	30/05/21 Vestíbul superior
---	-------------------------------

Conferència musicalitzada sobre el Paral·lel dels anys vint a càrrec de Xavier Albertí	01/06/21 Sala Gran
--	-----------------------

Mesures de seguretat extraordinàries [aquí](#)

ESPECTACLES EN CARTELL I PROPERES ESTRENES

GALATEA
Josep Maria de Sagarra

29/04/21 – 23/05/21
Sala Petita

MARE DE SUCRE
Clàudia Cedó

13/05/21 – 30/05/21
Sala Tallers

L'HURACÀ
Carme Montoriol

10/06/21 – 13/06/21
Sala Petita

MECENES

Patrocinador

Damm
Fundació

Protectors

Benefactor

Col·laboradors

Mitjans de comunicació

Projecte Tàndem

TNCDigital

Plaça de les Arts, 1
08013 Barcelona
Tel. 933 065 700
info@tnc.cat
www.tnc.cat

Direcció d'art i disseny Folch
Fotografies de l'espectacle May Zircus
Fotografies de les imatges de la temporada
Lander Larrañaga / White Horse